

KRONIK – (2022 ord)

Forældrefremmedgørelse

Hvilke negative konsekvenser kan der opstå for børn og familier, når nogle professionelle relationsarbejdere afviser anvendelsen af forældrefremmedgørelses-begrebet?

Forslag om ændring af forældreansvarsloven

I forbindelse med lovforslaget om ændring af forældreansvarsloven fra d. 31. november 2023, er det politiske ønske, at begrebet forældrefremmedgørelse indskrives i loven. Siden er begrebet i særlig grad blevet debatteret og udskældt i medierne og blandt fagfolk. Forældrefremmedgørelse er et fænomen, der typisk optræder i skilsmisssager og af internationale forskere defineres som *”den ene forældres mere eller mindre bevidste manipulation af børn til at tage afstand fra den anden forælder”*. Det er en alvorlig sag.

Vi svigter barnet og overser de ødelæggende konsekvenser, dette fænomen har for barnet, den afviste forælder og deres familier, hvis ikke vi forholder os til det og accepterer dets eksistens. I stedet for at lade os begrænse af diskussioner og udfordringer omkring begrebsdefinitionen, så lad os forstå fænomenet og dets negative påvirkning.

Afvisning af begrebet

Dansk Psykolog Forening finder forældrefremmedgørelsesbegrebet problematisk og foreslår at erstatte det med begrebet samværsvægning (22/8 2024). Det kan der være en vis ræson i, da samværsvægning indbefatter et komplekst samspil af mange forskellige faktorer og baggrunde for et barns til- og fravalg af forældre. En opmærksomhed vi med rette skal have, da mange familiekonflikter har komplekse årsager og derfor ikke skal forsimples.

Med begrebet samværsvægning rettes blikket dog alene PÅ BARNET og dets vægning af samvær med en forælder. Men hvis vi undlader at forholde os til det forhold, at en forælder for egen vinding skaber splittelse mellem barnet og den anden forælder, minimerer vi chancen for at få øje på de strategier, adfærdsmønstre og metoder, som denne forælder bruger for at underminere og afskære relationen mellem barnet og den anden forældre. Vi risikerer at overse de tegn, der viser sig hos børn, der er udsat for dette fænomen, og som har negativ indflydelse på dem resten af livet. Det er et alvorligt svigt.

Det relevante ved at benytte betegnelsen forældrefremmedgørelse er, at det henviser til konsekvenserne af den ene forælders destruktive indsats, så barnet og den anden forælder bliver fremmede for hinanden. Dermed skades deres relation med alvorlige konsekvenser som følge heraf.

Generel accept af både begreb og fænomen

Generelt er der international accept af begrebet forældrefremmedgørelse og af, at fænomenet forekommer. I Danmark bekræftes det blandt andet i en rapport fra VIVE fra 2017, og den nu afdøde psykologiprofessor Per Schultz Jørgensen forklarer begrebet som, den ene forældres forsøg på at hjernevaske sit barn til at opfatte den anden forælder negativt.

På Vanderbilt Universitys database over Parental Alienation (forældrefremmedgørelse) ligger der mere end 1000 forskningsartikler og bøger, der verificerer fænomenets eksistens ikke kun i USA, men også på det internationale plan med referencer til fænomenets forekomst i 35 lande.

I WHO's klassifikationssystem for sygdomme og relaterede sundhedstilstande ICD-11 anerkendes forældrefremmedgørelse som reelt eksisterende under kategorien QE52 *Problem associated with interpersonal interactions in childhood* og som et caregiver-child relationship problem.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har i en afgørelse fra xxxx bekræftet begrebet og fænomenets forekomst..... (IKKE medsendt til Politiken)

Spørgsmålet går derfor ikke på eksistensen af forældrefremmedgørelse, men på hvordan vi forstår, tilgår og behandler fænomenet.

Den intensiverede internationale forskning

Selv om meget er sket på det forskningsmæssige felt siden begrebet i sin tidligste form blev præsenteret af Richard Gardner i 1985, er der herhjemme tydelige tendenser til at afvise begrebet. Det er alvorligt. Hvis vi aktivt benægter, at et fænomen findes, kan vi vanskeligt identificere det, når det er til stede.

Gardner kæmpede for at få fænomenet forklaret som en psykisk lidelse. Det har affødt store diskussioner og her har en af kritik- og usikkerhedspunkterne om begrebets anvendelighed sit udspring. Den nyeste forskning i forældrefremmedgørelse er steget markant siden Gardner og specielt inden for de sidste fem - ti år. Særligt den amerikanske forskning har øje for fænomenet, men også i England, Tyskland, Australien for blot at nævne nogle nationer, hvor den forskningsmæssige interesse er øget bemærkelsesværdigt.

Det er usikkert hvor mange, der er ramt, men en amerikansk undersøgelse anslår, at ca. 10-15% af forældre og børn i amerikanske skilsmisssager befinder sig i denne virkelighed. Der skal ikke megen fantasi til at forestille sig den sorg og de traumatiske oplevelser, dette fører til for de ramte.

De fremmedgørende strategier og barnets adfærdsændring

Fra den amerikanske forskning har vi kendskab til en lang række strategier, som den fremmedgørende forælder benytter. Strategier som kan bruges som væsentlige pejlemærker, når vi skal forstå, hvad fremmedgørelse handler om.

Som en del af strategien opererer den fremmedgørende ved at involvere barnet i skilsmissekonflikten, skabe stærke alliancer med barnet mod den anden forælder ved at tale nedsættende om og sværte denne til, og ved at skabe et falskt og negativt indtryk af, at den anden forælder ikke ønsker samvær eller endog slet ikke elsker barnet. En ofte anvendt forældrefremmedgørende strategi er at modarbejde og chikanere kontakten mellem barnet og den anden forælder. Alt sammen virksomme metoder til at skabe afstand mellem barnet og den fremmedgjorte forælder.

Som resultat af de fremmedgørende strategier ændrer barnet sig og optræder som et fremmedgjort barn gennem nogle typiske karakteristika. Barnet tager afstand og nedgør den fremmedgjorte forælder og støtter den fremmedgørende i alle tvister. Ofte har barnet kun svage og absurde begrundelser for at afvise forælderen. Der er tale om en sort-hvid-tænkning, hvor den ene forælder idylliseres og den anden devalueres. Oveni dette nærer barnet ingen skyld eller anger over at behandle den fremmedgjorte forælder respektløst. Barnet nedgør ikke kun den fremmedgjorte forælder, men også den fremmedgjortes forælders familie og venner.

Det er vigtigt at forstå, at barnet ikke er ondt, men handler ud fra ren overlevelse og at adfærden er overlevelsesreaktioner på de målrettede påvirkninger, barnet er udsat for.

Identifikation af forældrefremmedgørelse

De kritiske røster af begrebet har forskellige kilder, dels den allerede nævnte, at forældrefremmedgørelses-begrebet risikerer at forsimple kompleksiteten og årsagsforklaringer på barnets afstandtagen til en af forældrene. For at hindre denne fejl, skal der begrebsligt skelnes mellem de to engelsksprogede begreber "alienation" (fremmedgørelse) og "estrangement" (distancering).

Alienation forstås som fremmedgørelse, der sker gennem aktiv og negativ handling fra én forælder mod den anden og barnets reaktion medfører, at det tager afstand til den anden forældre uden gyldig grund. Estrangement, handler derimod om, at barnet distancerer sig til en af forældrene med en gyldig grund. Nemlig den, der har rod i omsorgssvigt, vold, misbrug, overgreb mv.

Der findes både valide og objektive værktøjer til at afkode et barns fremmedgørelse, som også giver mulighed for at skelne mellem de to begreber. Den amerikanske psykolog og professor Amy Bakers Five Factor Model er en model, der viser hvilke faktorer, der indgår, når et barn afviser en forælder på baggrund af de fremmedgørende strategier, en adfærdsform der ikke på samme vis

gør sig gældende, hvis der er tale om omsorgssvigt eller overgreb. Det er svært at se, hvilke gode grunde, der er til at afvise denne viden.

Misbrug af begrebet til egen fordel

Kritik af forældrefremmedgørelsesbegrebet har flere ansigter, nemlig at det flourer rundt i systemet, kynisk anvendt som kampmiddel og løgne mod den anden forælder for egen vindings skyld.

Et eksempel er misbrug af krisecentererklæringer, et dokument der tillægges vægt i samværsager, men alene belyser den ene parts perspektiv. Dette misbrug er ikke alene et krisecenterproblem. Problemet opstår, hvis undersøgelsen stopper der og den samværsbehandlende myndighed ikke forholder sig til, hvad den anden part har at sige. Risikoen er dermed at overse væsentlige bidrag til at forstå, hvad der er sandt og falskt.

At det er en professionel udfordring at gennemskue, om begrebet bliver misbrugt, kan ikke løses ved at negligere fænomenet. At ansatte i offentlige og private velfærdsinstitutioner bliver taget ved næsen, må i stedet give anledning til ransagelse og metoden må være at ruste de professionelle til fagligt at kunne skelne mellem hvad, der er hvad, så de børn og forældre, det går ud over ikke svigtes yderligere.

Fremmedgørelse har livslang påvirkning

Der er mange vidnesbyrd, der viser, hvordan forældrefremmedgørelse har ført til livslange traumer, depression, mistet livsmod, skam, skyld, afmagt mv. hos voksne, der har været udsat for de fremmedgørende strategier gennem barndommen. Værst er den store sorg, det er at have mistet kontakt til den forælder, de blev frarøvet muligheden for at være sammen med.

Barnet i centrum – mellem jura og psykologi

I Danmark lytter vi til børn. Vi sætter barnet i centrum. Det er godt. Det er en lovfæstet rettighed børnene har. Problemet er dog i sager med forældrefremmedgørelse, at et fremmedgjort barn har været gennem en voldsom påvirkning, der gør dem ude af stand til at mærke sig selv eller tænke klart. De intensive fremmedgørende forældre er gode til at overbevise børnene og systemet om deres fordrejede sandhed. Både gennem åbenlyse, men også subtile handlinger er de mestre i at chikanere samværet mellem barnet og den anden forælder, involvere børnene i forældrekonflikten, presse børnene til at tage parti og skabe et net af afhængighedsbånd mellem sig selv og barnet.

Ofte lykkes det også den fremmedgørende at overbevise flere i familien og netværket, så disse drages ind i fremmedgørelsen og bekræfter de løgne, der bliver spredt om den anden forælder.

Dette er en særdeles virksom metode til at forføre barnet og skubbe den anden forælder ud på et sidespor. Ikke mange børn kan modstå et sådant pres, de kæmper for at overleve.

Det er ikke raketvidenskab at forestille sig, hvad disse børn svarer ved en børnesamtale i Familieretshuset. Det er derimod svigt, hvis ikke der, som det mindste, ringer en klokke, når professionelle møder et barn, der er sort-hvid tænkende, idylliserer den ene, devaluerer den anden og ønsker at fravælge kontakten til den ene forælder.

Som Per Schultz Jørgensen udtrykker det, giver vi i Danmark børnene kortsigtet tryghed, men tilfører dem langsigtede tab ved at undlade at undersøge, om der rent faktisk kan være tale om forældrefremmedgørelse, eller om der er en legitim grund til at barnet afviser den ene forælder.

Mon fornægtere af dette begreb selv har været skydeskive for de fremmedgørende angreb, eller været vidne til det? Jeg tvivler. Hvis man har været vidne til det i familien, omgangskredsen eller blandt klienter, er man ikke i tvivl. Det er gennemgribende overgreb overfor barnet og den fremmedgjorte forælder. Det er også åbenlyst, at de angrebne har brug for intensiv støtte og hjælp.

Hvis ikke den juridiske rettighed, om at blive hørt og inddraget, følges med psykologfaglig viden om, at barnets stemme kan være fordrejet gennem en dygtig manipulators aktive indsats, får manipulatorens frit lejde til sit destruktive forehavende.

Grundig udredning – for barnets bedste.

Fagligheden skal hjælpe, så vi ikke skaber for hurtige konklusioner i skilsmissetvister om børn. Komplexiteten i sagerne kræver grundig udredning for at sikre barnets bedste.

Hvis vi henlægger uenigheder i skilsmissesager som samarbejdsproblemer eller mudderkastning, men undlader at arbejde med bevisførelse, er der stor sandsynlighed for, at vi ikke lever op til forældreansvarslovens ord om barnets ret til begge forældre.

Hvis vi blot opfatter børn i skilsmissekonflikter som fanget i forældrenes konflikter, risikerer vi, med Cand. Psyk. Marie Brixtoftes ord at overse, at børn BÅDE kan være fanget i forældrenes konflikt OG samtidig være forældrefremmedgjort.

Forældrefremmedgørelse er en psykisk voldsform, der går ud over barnet og den fremmedgjorte forælder, familie og venskabskreds. Det skal vi tage alvorligt.

Ligesom for alle andre komplekse fænomener gælder det også her, at det er en vanskelig og vedvarende proces at definere. Imidlertid kan den nuværende forståelse af fænomenet; som barnets kontaktnægtelse uden gyldig grund og som skabt af den ene forælders fremmedgørende handlinger, betragtes som den nutidige mest robuste og klare definition af fænomenet.

Lad os blive skarpe til at identificere det og lad ikke dette alvorlige fænomen blive tilsløret af en rent akademisk diskussion om en betegnelse. Det er en alvorlig sag, hvis vi afskriver forekomsten af dette omfattende overgreb af psykiske vold mod børn. Hvis vi ser gennem fingre med, at børn mister kontakten til en sund, kærlig forælder, fordi de et blevet forført til at tro, at denne forælder er en farlig og uværdig person, mister barnet en af de allervigtigste relationer i deres liv!

Med venlig hilsen

Mona Kjær Ditlevsen, Cand.pæd. pæd. psyk

Mangeårig lektor i psykologi og socialt arbejde

Socialrådgiveruddannelsen ved UC SYD, Esbjerg.

Referenceliste:

Baker, Amy J.L. & Fine, Paul R., 2014, 2017. *Surviving Parental Alienation. A journey of hope and healing.* Rowman & Littlefield.

Baker, Amy J.L. & Fine, Paul R., 2014, 2017. *Co-parenting with a Toxic Ex. What to Do When Your Ex-Spouse Tries to Turn the Kids Against You.* New Harbinger Publications, Inc

- Amy Baker, amr. psykolog, Ph.d, forsker i forældrefremmedgørelse
- Paul Fine, amr. licenseret psykoterapeut og social worker, der arbejder med børn og familier

Bernet, William, 2010. *Parental Alienation. DSM-5, And ICD-11.* Charles C Thomas. Publisher, LTD

- William Bernet, amr. Professor, Department of Psychiatry Vanderbilt University School of Medicine Nashville, Tennessee.
- Bernet er initiativtager til PASG (Parental Alienation Study Group)

Foderaro, Marni, H., 2024. *Parental Alienation: Quick-read acrostic from an Adult Child Survivor.* Balboa Press

- Marni Foderaro, doktorgrad i uddannelse fra Northern Illinois University og afsluttede postdoc-studier ved Harvard – Foderaro fortæller sin selvoplevede historie om Parental Alienation

Gardner, Richard, 1958, 2024. *The Judiciary's Role in the Etiology, Symptom Development, and Treatment of the Parental Alienation Syndrome (PAS)*. American Journal of Forensic Psychology, 21(1):39-64 - <https://richardagardner.com/ar11w>

- Richard Gardner amr. [child psychiatrist Richard Gardner](#)

Haines, Janet, Matthewson, Mandy and Turnbull Marcus 2020. *Understanding and Managing Parental Alienation. A Guide to Assessment and Intervention*. Routledge

University of Tasmania's Psychology lecturer, research -

<https://www.utas.edu.au/health/news/articles/2018/university-of-tasmania-leads-research-into-the-complexities-of-parental-alienation>

Harman, Jennifer. J., Warshak, Richard. A., Lorandos, Demosthenes., & Florian, Matthew J, 2022. Developmental psychology and the scientific status of parental alienation. *Developmental Psychology*. <https://doi.org/10.1037/dev0001404>

- Jennifer Harman, associate professor Ph.D., University of Connecticut 2005 · Specialization: Intimate relationships, power, family violence (e.g., parental alienation)
- Richard A Warshak, amr. PhD. Klinisk psykolog og psykologiprofessor ved universitetet i Texas
- Demosthenes Lorandos, Associate professor Department of Psychology, Colorado State University.
- Matthew Florian, Associate professor Department of Psychology, Colorado State University.

Hine, Ben, 2023. *Parental Alienation. A Contemporary Guide for Parents, Practitioners, and Policymakers*. Printed in Poland by Amazon Fulfillment Poland Sp. z.o.o., Wroclaw

- Ben Hine, eng. Professor i anvendt psykologi - University of West London

McCartan, Denise, 2022. *Parental Alienation. An Evidence-Based Approach*. Routledge

- Denise McCartan, engelsk/irsk PhD og klinisk psykolog. McCartan er retssagkyndig vidne og har vurderet hundredvis af familier i familieretterne.

Mercer, Jean and Drew, Margareth, 2022. *Challenging Parental Alienation. New Directions for Professionals and Parents*. Routledge.

- Jean Mercer, amr. Professor, Emerita of Psychology, Stockton University, New Jersey
- Margareth Drew, amr. Professor of Law, University of Massachusetts School of Law

Warshak, Richard A., 2010. *Divorce Poison. How to Protect Your Family from Bad-mouthing and Brainwashing*. Harper

- Richard A Warshak, amr. PhD. Klinisk psykolog og psykologiprofessor ved universitetet i Texas - inden for områderne forældremyndighed, delt forældreskab og påstande om forældrenes fremmedgørelse i forbindelse med skilsmisse.

Welbourne, Madison, 2024. The Antialienation Project - YouTube canal

<https://www.youtube.com/@TheAnti-AlienationProject>

- “Madi” har været udsat for fremmedgørelse og undersøger fænomenet på hendes YouTube Kanal.

Til Politiken:

Forslag til overskrift

Forældrefremmedgørelse

Hvilke negative konsekvenser kan der opstå for børn og familier, når nogle professionelle relationsarbejdere afviser anvendelsen af forældrefremmedgørelses-begrebet?

Jeg mener, det er afgørende, at vi i Danmark, og især relationsarbejdere, skal have kendskab til de destruktive forælderfremmedgørende strategier, en forælder kan benytte i en skilsmissesag. Forælderfremmedgørelse er, når den ene forælder, bevidst eller ubevidst påvirker barnet til at tage afstand fra den anden forælder.

Der er en bred international forskningsmæssig viden, med både objektive og valide værktøjer, der kan benyttes, når fænomenet optræder. Den faglighed skal vi kende til. Der er utallige vidnesbyrd fra voksne, der har oplevet forælderfremmedgørelse som børn. De beretter om traumer, der følger dem resten af livet.

I Danmark er vi ved at negligere fænomenet. Det er ikke godt. Vi skal selvfølgelig forstå det komplekse i en skilsmissesag, ikke forsimple det, men dette løses ikke ved at forkaste, at

fremmedgørelse kan optræde eller forkaste den viden, der findes om fænomenet. Den forældrefremmedgørende har frit lejde i Danmark.

Jeg er mangeårig lektor i psykologi og socialt arbejde.

Jeg har fordybet mig i fænomenet forældrefremmedgørelse de sidste ca. tre år. Jeg har stor viden om den nyeste forskning og gennem mit terapeutiske arbejde har jeg været vidne til fænomenets påvirkning af børn og de forældre, det går ud over. Jeg kender også kritikken af begrebet, men har erfaring med, at forældrefremmedgørelse er et meget alvorligt fænomen.